

Bc. Zuzana Šťastná:
François Mauriac v českých překladech
François Mauriac in Czech Translations

Bc. Zuzana Šťastná se v diplomové práci zaměřila na osobnost a dílo francouzského spisovatele Françoise Mauriaca, na recepci jeho díla z hlediska kritické reflexe jak francouzské, tak české, a také prostřednictvím knižně vydaných překladů. V další části práce provedla translatologickou analýzu románu *Thérèse Desqueyroux* z r. 1927 a jeho dvou existujících českých překladů – první pořídil Quido Palička r. 1927, druhý Josef Heyduk r. 1972 (druhé, redakčně upravené vydání je z r. 1980).

Práce vznikla z iniciativy diplomantky, takto široce pojatá studie věnovaná této problematice v našem prostředí chyběla.

Struktura práce

Práce je teoreticko-empirická, obsahuje všechny předepsané části. Po Abstraktu a Úvodu následuje první kapitola, v níž je stručně představen François Mauriac jako výrazná a nezaměnitelná osobnost francouzské literatury, spisovatel přiřazovaný k autorům katolického směru – právě i tuto poněkud zjednodušenou charakteristiku diplomantka rozvádí v širším kontextu. Na povšechné seznámení s tím, jaké místo měl a má Mauriac ve francouzské literatuře, navazuje třetí kapitola věnovaná podrobnému popisu české recepce od r. 1910 do r. 2020. Tato část práce je uzavřena Shrnutím (s. 59). Čtvrtá a pátá kapitola jsou věnovány translatologické analýze románu *Thérèse Desqueyroux* z r. 1927 a srovnání jeho dvou existujících českých překladů, kterou opět završuje Shrnutí (s. 123). Následují Závěr, Bibliografie, Přílohy (výběrová bibliografie francouzských publikací F. Mauriaca; úryvky z korespondence Z. Šťastné s šéfredaktorem nakladatelství Triáda Robertem Krumphanzlem a překladatelem románu *Život Ježíšův* Vladimírem Petkevičem; souhrnný soupis excerpt).

Teoretická opora práce, konzultovaná odborná literatura

Bibliografie má potřebný rozsah, odborná literatura je citována správně. Práce vychází z dobře zvolené odborné literatury zejména životopisného a literárněvědného charakteru. Navazuje na diplomovou práci Mgr. G. Kučerové z r. 2009, obhájenou na FF MU, ale Šťastná svůj výzkum vede jiným směrem a jinou metodou. V teoretické části se opírá o práce francouzských i českých badatelů (zmiňováni jsou Barré, Felix, Kyloušek, Péry, Roy, Pechar, Šperková, Čech a d.). Podklady pro popis české recepce diplomantka dohledávala jednak v knižních vydáních překladů (ověřovala rozsah a charakter doprovodných textů, všímala si grafického pojetí svazků), jednak provedla rešerši všech kritických ohlasů vydaných překladů, přičemž kromě Souborného katalogu ČR prošla také databází českých médií Anopress. Informace o situaci na současném knižním trhu autorka zjišťovala mj. i tak, že oslovila nakladatelství Triáda a překladatele posledního vydaného překladu. Dále provedla sondu ohledně současných čtenářských ohlasů Mauriacova díla, k tomu využila webovou platformu Databáze knih.

Posouzení obsahu práce

Zvolená problematika je zpracována přehledně, s potřebným nadhledem a dostatečně vyčerpávajícím způsobem.

Na několika místech chybí propojení s informacemi, které již byly rozvedeny dříve, například zmínka o Nobelově ceně – ačkoli udělení ocenění v českém prostředí nebylo bezprostředně nijak reflektováno, později patří k argumentům potvrzujícím hodnotu Mauriacova díla (s. 37, 43, 48); podobně na s. 21 a 22 jsou představeny důvody Mauriacovy polemiky s J.-P. Sartrem a k této problematice se autorka vrací s dalším upřesněním na s. 41, aniž bychom byli upozorněni, že je záležitost rozepsána takto na dvou místech. Na s. 17 není upřesněna metoda rešerše a postup při výběru citovaných ohlasů (jak probíhala selekce, případně co a proč je zmiňováno až dále v oddílech věnovaných podrobně české recepci) – postup lze sice vydedukovat, ale mohl být názorně popsán. Název podkapitoly „Poetika“ není výstižný – velká část textu se zde věnuje zmíněné polemice se Sartrem. Informace o tom, jak Mauriac vystupoval proti komunismu, a konkrétně jeho zapojení v akci na pomoc souzenému Záviši Kalandrovi, trochu „zapadá“ v komentáři k přehledu českých knižně vydaných překladů – zasloužila by si připomenutí už v úvodní biografické kapitole (ačkoli je pochopitelné, že zde se autorka zaměřuje výhradně na francouzský kulturně-politický kontext). V oddíle 3.1 až 3.7 není upřesněn systém rozčlenění celého časového úseku, není zde také explicitně uvedeno, jak probíhala rešerše citovaných článků – na s. 51 už tato informace uvedena je. V úvodu translatologické analýzy je uvedeno, že překladatelé pracovali s vydáním z r. 1927, autorka práce však užívá vydání z r. 1965 – chybí zde upřesnění,

proč tato volba, a také není zmíněno, zda bylo provedeno srovnání obou francouzských verzí. Dále mi chyběla úvaha o tom, zda lze předpokládat, že Heyduk při překládání nahlížel do Paličkovy verze (opravoval ji, snažil se záměrně vyhnout přejímání jeho řešení), nebo to nelze vydedukovat. Ve všech zmíněných příkladech ovšem jde o podružné nedostatky – práce jako celek působí ústrojně a komplexně.

Ke kladům práce patří například: Podrobný přehled českých vydání v letech 1926 až 2020 včetně reedic a různých souborů je doplněn cenným komentářem (s. 23–26) vysvětlujícím důvody proměn v edičních počínech. Podobně velice pečlivá rešerše ohlasů Mauriacova díla, představená ve 3. kapitole, je opět uváděna v dobovém kontextu a obohacena o názorné citace z dohledaných textů. Nezaměřuje se jen na ohlasy knižních vydání románů, všímá si i časopisecky publikovaných překladů poezie (viz kap. 3.1), esejistických textů (3.3, 3.7), uvedení jeho divadelní hry (3.3) a průběžně rovněž ohlasů na francouzská, česky nevydaná díla. Autorka práce si zde zachovává objektivní odstup a zároveň dokáže informace s nadhledem uvádět do souvislostí. Dále pak z vlastní iniciativy a zájmu o studovanou problematiku zjišťovala podrobnosti o aktuálních vydáních překladů v nakladatelství Triáda. Za invenční považuji i nahlédnutí do portálu Databáze knih, kde se autorce podařilo získat věrohodnou představu o současné recepci Mauriacova díla z pohledu nikoli odborníků, ale běžných čtenářů.

Stylistická analýza zdrojového textu je sice rozvedena na pouhých třech stranách, ale je dostatečně výstižná, autorka navíc připomíná, že četné poznatky o stylu a narativním postupech už byly zmíněny v předchozím textu. Jak lze vidět nahlédnutím do korpusu excerpt zařazených v Přílohách, analýza vychází z pečlivého posouzení zdrojového textu a obou překladů, přičemž přesný postup je popsán na s. 67 a 68. Jasně stanovuje přístup k posuzování obou překladů, které při analýze nehodnotí z pohledu současného čtenáře, snaží se o pohled diachronní. Pro přehlednost si dále stanovuje 14 hlavních kategorií gramatického a pravopisného, lexikálního i stylistického charakteru, na nichž se snaží ukázat, k jakým posunům v obou překladech dochází, a na základě těchto poznatků je dále schopna popsat rozdílnost překladatelských strategií. Vzhledem k dostatečnému množství citovaných příkladů a také fundovanému a nestrannému komentáři pak analýza ve výsledku působí velmi objektivně a průkazně. Zuzana Šťastná si tak v Závěru práce může dovolit přistoupit ke svým závěrům z pohledu synchronního a formulovat vlastní doporučení k eventuální reedici existujících překladů, popřípadě pořízení překladu nového, tzv. generačního.

Formální stránka práce

Práce je velmi pěkně a přehledně graficky zpracována. Styl a jazyk práce: práce je sepsána věcně a výstižně. Sporadické chyby (překlepy, nejednoznačná formulace) jsou vyznačeny v tištěné verzi – jde o pouhých cca 10 míst v celém textu.

Dílicí připomínky, otázky k obhajobě

- upřesnit postup při rešerši ohlasů
- rozvést informace o různých verzích francouzského originálu
- možné směry dalšího výzkumu?

Návrh hodnocení

Práce odpovídá zadání a splňuje všechny požadavky. Téma je zpracováno pečlivě, přehledně a velmi podrobně. Část práce věnovaná recepci je oborově velmi přínosná, neboť jednoznačně ukazuje, jak se vyvíjela a proměňovala pozornost věnovaná F. Mauriacovi, a nabízí i případné důvody tohoto procesu. Oceňuji snahu o objektivní přístup, který si autorka práce udržuje při analýze překladů, kdy ani jednomu z překladatelů nestrání.

Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji celkové ohodnocení **výborná**.

Vzhledem k detailnímu zpracování problematiky a celkovému rozsahu by tato diplomová práce mohla být předložena jako rigorózní. Doporučuji však, aby Bc. Zuzana Šťastná zvážila přihlášku do doktorského studia – její aktivita a nasazení v průběhu celého studia na ÚTRL FF UK a rovněž její průběžné studijní výsledky završené touto diplomovou prací jsou dostatečnou zárukou případné další akademické kariéry.

Vedoucí práce, PhDr. Jovanka Šotolová, Ph.D.

15. 6. 2021